

УДК 616-089 (092)

В.П. Польовий, Р.І. Сидорчук

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці

ДОСЯГНЕННЯ ТА ЗДОБУТКИ НАУКОВОЇ ШКОЛИ КАФЕДРИ ЗАГАЛЬНОЇ ХІРУРГІЇ, ПРИСВЯЧЕНІ 70-РІЧЧЮ БДМУ: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ

Кафедра загальної хірургії, як і весь основний кістяк Чернівецького державного медичного інституту була організована в листопаді 1944 року. Першим завідувачем кафедри був професор Є.Р. Цитрицький, який тимчасово посідав вакантну посаду завідувача кафедри загальної хірургії. Він же одночасно займав посаду завідувача кафедри факультетської хірургії та кафедри топографічної анатомії та оперативної хірургії. Докторську дисертацію “Огнестрельные интрацеребральные абсцессы (клиника, диагностика, терапия)” Є.Р. Цитрицький захистив у 1947 році, після чого йому було присвоєно вчене звання професора (1948). У Чернівецькому медінституті ним започаткований науковий напрямок, присвячений вивченню ендемічного зобу на Буковині. Послідовниками цього напрямку стали, у подальшому, хірурги кафедри факультетської хірургії [1].

З осіннього семестру 1945-1946 навчального року завідувачем кафедри загальної хірургії був обраний за конкурсом професор Б.К. Осипов, який пропрацював один неповний рік. У подальшому професор Б.К. Осипов працював у Москві, однак його науковий доробок за час роботи в Чернівцях представлений дослідженнями хірургічних захворювань легень та середостіння. Публікації Б.К. Осипова з питань медіастинітів та пухлин тимусу донині вважаються хрестоматійними у російськомовному середовищі хірургів. Цей науковий напрямок був відроджений в 2013 році монографією кафедри, присвяченій гнійно-запальним процесам м'яких тканин [1].

З січня 1947 року на посаду завідувача кафедри був запрошений професор Ф.М. Гуляницький. Від цього часу кафедра перебазувалася в залізничну лікарню, а додатковими базами стали онкологічна лікарня, станція переливання крові, протитуберкульозний диспансер, госпіталь інвалідів Вітчизняної війни. Докторську дисертацію “Пептические язвы тощей кишки, их осложнения и лечение” (1945) Ф.М. Гуляницький захистив у

Горьковському медінституті, з яким його пов'язував тривалий творчий зв'язок. Усього ним опубліковано 27 робіт [1].

На початку 1949 року на посаду завідувача кафедри був обраний за конкурсом професор О.О. Троїцький. Весною 1954 року проф. О.О. Троїцький переїхав в Ярославський медичний інститут і кафедру тимчасово очолив доктор медичних наук В.В. Попов. Виконували обов'язки завідувача кафедри у цей час також професор О.М. Дихно, а потім доцент Д.К. Гречишкін. Часта зміна завідувачів кафедри негативно вплинула на розвиток наукової школи кафедри до 1955 року [1].

У серпні 1955 року на посаду завідувача кафедри загальної хірургії був обраний по конкурсу професор С.А. Кац, який на цій посаді працював до 1975 року. Основним напрямком наукової роботи була загальна і місцева реакція організму на пошкодження та інфекцію, гостра патологія органів травлення, опікова травма, ранні післяопераційні ускладнення, питання асептики та антисептики. С.А. Кацом було опубліковано 64 наукових роботи. Разом з колективом кафедри розроблена і запропонована схема історії хвороби по загальній хірургії, а також посібник до практичних занять по загальній хірургії. Професор С.А. Кац підготував 9 кандидатів наук. Упродовж 14 років професор С.А. Кац був головою обласного наукового товариства хірургів. Під керівництвом професора С.А. Каца був створений на базі клініки загальної хірургії Чернівецький обласний опіковий центр та почала формуватись Буковинська комбустіологічна школа.

З 1975 року по 1988 рік кафедрою завідує доцент Ф.З. Головка. Під час його завідування на кафедрі розробляються питання судинної хірургії, лікування хворих при гнійній патології. У 1963 році він захищає кандидатську дисертацію на тему: “Сосудистый шов в инфицированной ране”. Опублікував 70 наукових праць, отримав посвідчення на 20 раціоналізаторських пропозицій. Ос-

новним науковим напрямком кафедри у цей період була судинна патологія і гнійна хірургія. Активно розроблялись питання біологічної гіпосенсибілізації при судинних та алергічних захворюваннях. Під керівництвом доцента Ф.З. Головка виконана одна кандидатська дисертація. Наукові дослідження на кафедрі проводили доцент А.О. Кудла, к.мед.н. І.І. Білик, к.мед.н. Л.Д. Гаєвський, к.мед.н. Н.А. Левицький, к.мед.н. М.З. Казимирко [1].

Подальший розвиток наукової школи упродовж 1988-2008 років пов'язаний з ім'ям професора Ф.Г. Кулачека. Учень професора Б.О. Мількова продовжив науковий напрямок дослідження абдомінальної гнійно-септичної хірургії. У 1986 році ним захищена докторська дисертація на тему: "Методи восстановлення кишкової неперервності в умовах перитоніта". Провідним напрямком є питання діагностики і лікування патології органів травлення. По цих розділах патології опубліковано більше 500 праць, отримано 9 посвідчень на винаходи (рис. 1), 42 – на раціоналізаторські пропозиції. Опубліковано 6 методичних рекомендацій, 12 інформаційних листків [2, 3].

За цей період захищено 4 докторські дисертації (проф. Б.І. Слонєцький, проф. О.І. Івашук, проф. Р.І. Сидорчук, проф. В.П. Польовий) та 12 кандидатських дисертацій. Зокрема, доцент О.Й. Хомко дослідив механізми порушення гормональної регуляції гомеостазу при перитоніті, запропонував адекватні методи корекції. Доцент П.М. Волянчук запропонував власний спосіб білідигестивного анастомозу; доцент О.О. Карлійчук оцінив ефективність розробленого методу колоносанації, а доцент І.І. Білик – застосування сорбентів у комплексному лікуванні гострого перитоніту. Робота доцента О.В. Ротаря була присвячена особливостям інтенсивної терапії та хірургічних втручань на товстій кишці. Доцент

Рис. 1. Патенти, отримані співробітниками кафедри упродовж останніх років

А.С. Паляниця та доцент О.М. Плегуча досліджували різні аспекти порушень гомеостазу та розробляли нові способи лікування хворих на гострий панкреатит. Комбустіологічний напрямок наукової школи кафедри загальної хірургії підтримував доцент Б.В. Петрюк, який досліджував ефективність застосування сорбентів та внутрішньотканинного електрофорезу в комплексному лікуванні опіків [2]. Кафедрою неодноразово організовувались та проводились наукові конференції (рис. 2).

Професор О.І. Івашук за час роботи на кафедрі загальної хірургії сформував окремий науковий напрямок, пов'язаний з лікуванням виразкової хвороби шлунка та дванадцятипалої кишки, кровотечами шлунково-кишкового тракту, а також абдомінального компартмент-синдрому. Ним підготовлено 4 кандидати наук з цих напрямків, під його керівництвом виконуються докторська та декілька кандидатських дисертацій [1].

Саме упродовж 2000-2008 років наукова школа кафедри почала активно виходити на міжнародний рівень. Захищена дисертація аспіранта з Палестини Мухаммеда Дарагмеха, присвячена проблемі спайкової хвороби, почались контакти з клініками та академічними установами США, Швеції, Австрії. Співробітники кафедри активно брали участь у конференціях в Європі та США. Професором Р.І. Сидорчуком у цей час засновано новий науковий напрямок по дослідженню абдомінального сепсису у хворих на гостру абдомінальну патологію, результатом чого стало отримання ряду грантів від міжнародних професійних організацій та опублікування більше 100 робіт за кордоном [4].

Рис. 2. Обкладинка програми проведеної кафедрою у 2013 році науково-практичної конференції "Актуальні питання хірургії"

З приходом на кафедру нового завідувача, професора В.П. Польового, наукова школа кафедри загальної хірургії отримала додатковий стимул. Почали розвиватись сучасні напрямки хірургічної герніології (доцент Р.П. Кнут), продовжились дослідження гострої хірургічної патології живота (асистент Ю.М. Соловей та здобувач С.М. Вознюк) [1].

Професор В.П. Польовий став засновником нового перспективного напрямку наукових досліджень на кафедрі по вивченню політравми з переважним ураженням органів черевної порожнини. Він, зокрема, довів необхідність застосування методу “damage control” у веденні таких хворих (рис. 3). На кафедрі, відповідно до цього напрямку, ведуться дослідження аспірантом Я.В. Кулачком та здобувачем Х.Н. Нурдіновим [3, 5].

Рис. 3. Монографія кафедри, присвячена питанням політравми з переважним ураженням органів черевної порожнини

Після нетривалої перерви на кафедрі на новому рівні відновились наукові дослідження по вивченню гострокровоточивих виразок шлунка та дванадцятипалої кишки (к.мед.н. Ю.М. Мишковський) та гнійно-некротичних процесів м'яких тканин (к.мед.н. С.Ю. Каратеєва та здобувач К.В. Павлович).

Упродовж останніх п'ять років співробітниками кафедри видано більше 10 монографій, отримано 36 патентів, опубліковано понад 400 наукових праць, серед яких більше 100 – за кордоном. Професори В.П. Польовий, Ф.Г. Кулачек та Р.І. Сидорчук у цей період представляли кафедру в спеціалізованій вченій раді БДМУ [1].

На сучасному етапі наукова школа кафедри працює над вивченням етіології та патогенезу гнійно-запальних захворювань різної етіології, що знайшло своє відображення у назві планової комплексної наукової теми кафедри: “Обґрунтування профілактики, ранньої діагностики та лікування гнійно-септичних ускладнень гострої поєднаної хірургічної патології” (номер державної реєстрації: 01.12.U004227).

Наукова школа кафедри загальної хірургії продовжує славні традиції, закладені десятиріччя тому нашими попередниками. Колектив кафедри щиро сподівається внести свій достойний вклад у справу підвищення наукового потенціалу університету та робить все можливе, щоби достойно зустріти визначну дату – 70-річчя від часу створення нашої Alma Mater.

Список використаної літератури

1. Історія кафедри загальної хірургії / Електронний ресурс // Режим доступу: <http://kzh.bsnu.edu.ua/istoria>.
2. Людина гідна наслідування / Т.М. Бойчук, В.П. Польовий, Р.І. Сидорчук // Актуальні питання хірургії: матер. наук.-практ. конф. / За ред. Т.М. Бойчука, В.П. Польового, Р.І. Сидорчука (21 червня 2013 р.) – Чернівці: Медуніверситет, 2013. – С. 5-6.
3. Спадщина професора Б.О. Мількова (до 80-річчя від дня народження) / В.П. Польовий, Р.І. Сидорчук, Ф.Г. Кулачек, О.М. Мороз // Клін. анатом. та оператив. хірург. – 2012. – Т. 11, № 4. – С. 132-134.
4. Прогнозування перебігу та лікування поширених форм перитоніту у хворих на гостру хірургічну патологію органів черевної порожнини / за ред. В.П. Польового, Р.І. Сидорчука, І.Д. Герича. – Чернівці: Медуніверситет, 2013. – 402 с.
5. Професор Федір Григорович Кулачек – хірург, науковець, педагог (до 75-річчя від дня народження) / В.П. Польовий, Р.І. Сидорчук, О.В. Ротар [та ін.] // Укр. ж. хірург. – 2013. – № 1 (20). – С. 10-11.